Izhaja vsak dan izvzemši nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale av.

Office of publication: 2657 So. Lawndale ave. Telephone: Lawndale 4635.

LETO—YEAR XIII. Cena lista je $6.00. Entered as second-class matter January 22, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., četrtek, 5. avgusta (August 5th) 1920. Subscription $6.00 Yearly. ŠTEV.—NUMBER 183.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

ZA KOLIKO SE POVIŠA DRAGINJA ZARADI POVIŠANE VOZNINE.

EKSPERTI TRDIJO, DA ZA EN DOLAR NA DAN. ŽELEZNIŠKI RAVNATELJI ŠEVEDA UGOVARJAJO.

Ta dolar tvori velik primanjkljaj v proračunu delavske gospodinje, a s kom naj ga krije?

Washington, D. C. — Zdaj se slišijo glasovi, da povišana voznina za potnike in blago stopi v veljavo z dnem 26. avgustom, ker predsedniki železniških družb izjavljajo, da je nemogoče izvršiti vse priprave za povišanje potniške voznine z 20. avgustom in tovornine z 25. avgustom.

Ekonomičarji in drugi veščaki izjavljajo, da se življenski troški povišajo za vsako družino za en dolar in več na dan, ko stopi povišana voznina v veljavo. Kajti znano je, če se poviša voznina za pet centov, tedaj se poviša cena blagu za pet in dvajset centov. Mr. Plumb, ki je izdelal znani načrt za nacijonalizacijo ameriških železnic in drugih industrij, pa izjavlja, da bodo železničarji zdaj na slabšem kot pred povišanjem mezde, ker se bodo življenske potrebščine podražile za veliko več, kot znaša povišanje mezde.

Kaj pa drugi delavci, katerih mezda je že zdaj zaostala daleč za sedanjimi cenami življenskih potrebščin! Zahtevali bodo povišanje mezde, ker že zdaj niso mogli izhajati. Nepokoj v industriji je torej zopet pred durmi.

Delavski listi so svarili, če naj se vrnejo železnice pod kontrolo privatnih podjetnikov, a kljub temu svarilu je bila sprejeta Esch-Cumminsova železniška predloga, ki ni vrnila le železnic privatnim podjetnikom, ampak jim je garantirala tudi gotove dohodke. In zdaj prihaja počasi na dan, da so delavski listi pisali resnico, ko so izjavili, da vrnitev železnic pod privatno kontrolo pomeni podražitev življenskih potrebščin in novo netivo za nepokoj v industriji.

A. P. Thom, glavni advokat predsednikov železniških družb, ne vidi te resnice, ampak trdi, da se znižajo cene za življenske potrebščine, ker se bo zaradi povišane voznine zboljšal obrat na železnicah in povišala produkcija. Zdi se, da je ta advokat velik nevednež, ki nima najmanjšega pojma o narodni ekonomiji, ali pa kot advokat argumentira s frazami, čeprav mu je resnica znana, da zagovarja le interese svojih klijentov.

POSLEDICA KAČJEGA PIKA.

Poughkeepsie, Pa. — 19-letnega George Swensona so prepeljali v bolnišnico, ker ga je pičila klopotača. Pet dni se je obnašal popolnoma mirno, peti dan se je pričel metati kot kača s stola na tla, na tleh je pa posnemal lezenje kače. Bolniške strežnice so poklicale zdravnike. Ko so prišli zdravniki, je Swensonu pribajala pena iz ust. Zdravniki pravijo, da se ne more takoj dognati, če je Swensonovo početje posledica kačjega pika, ali če je posledica njegovega prejšnjega duševnega stanja.

ITALIJANSKA VENDETTA.

Woodlawn, Pa. — 33-letni Frank je povozil s tovornim avtomobilom 4-letnega sinčka Patsi Condentija. Sodišče je oprostilo Franka vsake krivde, toda Condenti mu ni odpustil. Vzel je samokres in oddal nanj pet strelov in Franka so v umirajočem stanju prepeljali v bolnišnico. Italijan je pa po storjenem činu pobegnil.

VREME.

Chicago in okolica: V petek nestalno, morda dež. Lahki južni in jugozapadni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24. urah: najvišja 78, najnižja 64. Solnce izide ob 5:47, zaide ob 8:05.

FRANCIJA PRIZNA SOVJETSKO VLADO TISTO MINUTO, KO PLAČA DOLGOVE.

Pariz, 4. avg. —Ministrski predsednik je izjavil včeraj v intervjuvu sledeče: "Francija bo priznala boljševiško vlado v Rusiji tisto minuto, ko prevzame mednarodne obveznosti prejšnje ruske vlade, to je da plača vse dolgove in drugič, da sprejme vse mednarodne pogodbe in dogovore med zavezniki in prejšnjo carsko rusko vlado."

KUPCE IŠČEJO ZA LESENE LADJE.

TAKIH LESENIH LADIJ JE 406

Za plovbeni odbor tvorijo te ladje veliko zadrego.

Washington, D. C. — Za 406 lesenih ladij, ki nosijo poldrug miljon ton, ne morejo najti kupcev in tvorijo veliko zadrego za zvezni plovbeni odbor, ki jih ne more spraviti v denar. Nedavno so ponudili eden in dvajset lesenih ladij na prodaj, ki imajo 82,000 ton mrtve teže, toda priglasili se niso kupci.

Od teh ladij je 194 ladij v službi, tri in sedemdeset ladij je zasidranih v raznih pristanih, sto devet in trideset ladij je v drugi rezervi, od katerih je pri 107 ladjah dovršena samo zunanja lupina, dva in trideset ladij je pa spremenjenih v barke.

Nekateri člani plovbenega odbora pravijo, da bo lahko te ladje prodati po devetdeset dolarjev tona, ko se izkažejo, da so dobre za plovbo na morju. Nekatere ladje so bile zgrajene iz živega lesa, ker so bile zgrajene v potrebi, pripovedujejo člani plovbenega odbora. Prva leta se ni z njimi obnesla preizkušnja v plovbi na morju, ali zdaj je les mrtev, in ladje so sposobne za prevažanje tovornega blaga po oceanih.

Dalje pravijo člani plovbenega odbora, da so podjetniki obsodili vse lesene ladje, ker imajo nekatere slabo zgodovino za sabo v prvih letih plovbe na morju. Neka lesena ladja je napravila pot prek atlantiškega oceana šestkrat. Na morju je bila pet sto dni in skoraj ravno toliko dni v pristanih. Za popravila je pa v tem času potrebovala eden in dvajset dni.

Plovbenemu odboru je bilo dozdaj izročenih 532 lesenih in kompozicijskih ladij, ki imajo skupaj 1,948,250 ton mrtve teže. Med njimi je 322 ladij za prevažanje tovornega blaga, ena ladja za prevažanje olja, 115 dovršenih ladijskih skupin, deset jadrenic, 56 ladijskih lupin, ki so spremenjene v barke in dvajset bark. Prodanih je bilo 114 ladij, ki imajo 397,285 to mrtve teže, dvanajst ladij je pa bilo izgubljenih na morju.

Za prodane ladje so prejeli $28,000,000, neprodanih ladij je pa še 406. In če prodajo te ladje, bo okoli sto sedemdeset miljonov dolarjev izgube za ameriško ljudstvo.

V vojnem času so nekateri svarili pred gradnjo lesenih ladij, ali od druge strani je pa bil zopet tako velik zagovor, da so lesene ladje ravno tako dobre kot ladje iz železa ali jekla, da so pričeli graditi lesene ladje. Praktične preiskušnje so pa dokazale, da se lesene ladje ne morejo meriti z ladjami iz železa in jekla.

BANDITE LOVE Z LETALI, TODA O NJIH NI SLEDI.

Moline, Ill. — Petnajst minut po izvršene mropu na Comercialni banki sta se dvignila v zrak z letalom lajtnant F. C. Brierly in Fred Wallace, da izsledita bandite, ki so odnesli dvajset tisoč dolarjev.

Rop je bil izvršen malo pred poldnevom, toda do poznega večera še niso izsledili banditov. Na banditski lov so se podali tudi meščani iz treh mest v avtomobilih, ali o banditih ni najmanjše sledi, kakor da so se vdrli v zemljo.

BANDITJE SO ODŠLI PRAZNIH ROK.

TODA POLICAJ JE PLAČAL S SVOJIM ŽIVLJENJEM OBRAMBO DENARJA.

Umirajoč na tleh je še streljal na bandite.

Chicago, Ill. — Ko so izplačevali delavce pri Illinois Vinegar Manufacturing kompaniji in je bilo skoraj polovica delavcev izplačana, so se približali oknu, pri katerem je blagajnik izplačeval delavci, trije tujci v delovnih hlačah. Blagajnik jih je pogledal in vprašal, če delajo za kompanijo. V tem trenotku so pa dozdevni delavci potegnili samokrese in zaklicali roke kviško.

V bližini je stal detektivski saržent Frank J. McGurk, ki ni vprašal dozdevnih delavcev, naj razložé, po kaj so prišli, ampak je oddal nanje takoj strel, ko so potegnili samokrese. Banditje so se obrnili kot en mož in oddali na detektivskega sarženta tri strele. Ena krogla je zadela detektiva v desno roko, druga ga je zadela za pestjo na levi roki, tretja pa pod srcem. Detektiv se je zgrudil na tla, toda streljal je dalje na bandite, ki so pričeli bežati. Videli so, kako se je neki bandit prijel z roko za ledje in se opotekel, toda njegova tovariša sta ga prijela in vlekla s sabo.

Banditje so hiteli na ulico, kjer je čakal nanje avtomobil, s katerim so se odpeljali.

Policija nima nobene sledi o banditih, ampak sodi, da so ubežni kaznenci iz jolietske kaznilnice.

ORGANIZIRANI DELAVCI USTANOVE SVOJO ZADRUŽNO BANKO.

Philadelphia, Pa. — "Centralna delavska unija," v kateri so zastopane vse strokovne organizacije v tem mestu, je sklenila, da ustanovi delavsko zadružno banko. Načrti so izdelani in bodo predloženi v detajlih prihodnji seji "Centralne delavske unije."

Delavci so dozdaj vlagali svoj denar v banke, ki so lastnina privatnih podjetnikov, in ta denar je služil dostikrat, da so delavce še bolj priklenili na privatne podjetniške verige.

Izdan bo poseben apel na delavce, da vzamejo denar iz drugih bank, posebno iz tistih bank, ki so v zvezi z ameriško trgovsko bornico, ker je vprav ta podjetniška organizacija največja sovražnica strokovno organiziranega delavstva.

Privatnim podjetnikom seveda ni všeč, da bodo delavci ustanovili svojo banko, ker bodo vlagali svoje prihranke vanjo, mesto da jih hranijo v bankah privatnih podjetnikov, ki vporabljajo denar dostikrat v špekulacijske namene, pa tudi v bojne namene proti delavstvu. Še ob času vsake stavke so bili bankirji na strani privatnih podjetnikov in nikdar na strani delavcev, torej bi bilo neumno, če bi delavci izročali svoje prihranke tistim, ki so njih nasprotniki.

ŽENSKA, OBSOJENA ZARADI ROPA, JE IZGUBILA VOLILNO PRAVICO.

Crown Point, Ind. — Sodnik Martin Smith je obsodil mrs. Chenny Thornton zaradi ropa na jetniško kazen od dveh do štirinajst let in izgubo volilne pravice na deset let. Njen soprog Will Thornton je obsojen v Michigan Cityju, da umre dne 12. novembra v električnem stolu.

NESREČA NA ŽELEZNIŠKEM KRIŽIŠČU.

Erie, Pa. — Vlak je treščil v voz ulične železnice. Posledica tega sunka je bila, da je bila ena oseba ubita in sedemnajst oseb pa ranjenih. Sedem oseb je zadobilo tako težke poškodbe, da so jih morali prepeljati v bolnišnico.

AMERIŠKA VLADA MOLČI; MORDA OSTANE NEUTRALNA KLJUB PROŠNJI ZA POMOČ.

Washington, D. C. — Kljub poročilom, da je Varšava pred padcem in da se je v okupiranem delu Poljske osnovala sovjetska vlada in dalje vzlic prošnji poljskega poslanika, kneza Ljubomirskega, da Amerika pokloni moralno, če ne materijalno pomoč, ameriška vlada molči. To je znamenje, da Wilson morda obdrži nevtralno stališče napram Poljski in Rusiji.

KONGRES DRUGE INTERNACIONALE V ŽENEVI.

Sedanji in bivši socialistični ministri vodijo zborovanje.

BITI ALI NE BITI — JE GLAVNO VPRAŠANJE.

Ženeva, Švica, 4. avg. — Biti ali ne biti — to je glavno vprašanje, s katerim se pečajo voditelji na tukajšnjem kongressu druge socialistične Internacionale. Voditelji so večinoma bivši in sedanji socialistični ministri v raznih državah na kongresu zastopajo le takozvane večinske frakcije, ki se še drže starega programa, da se preobrat človeške družbe izvrši parlamentarnim potom.

Kongresu predseduje T. Shaw, zastopnik angleških organizacij, ki imajo največje zastopstvo med vsemi državami na tem zboru. Prisotni so tudi Ramsay McDonald, Albert Thomas in drugi voditelji angleško delavske stranke. Camille Huysmans, tajnik mednarodnega biroja, je bil minister v belgijskem kabinetu in Emile Vandervelde, ki je tudi navzoč, je zdaj justični minister v Belgiji. Nemške večinske socialiste zastopata med drugimi Herman Müller in Filip Scheidemann. Hjalmar Branting, ministrski predsednik na Švedskem, zastopa švedsko delegacijo. Suhomlin, velik nasprotnik Lenina, je delegat ruskih manjševikov.

Glavno vprašanje, s katerim se bavi kongres, je — kot že omenjeno — da li je mogoče še obdržati drugo Internacionalo pri življenju ali se naj pokoplje v Ženevi. Odnošaji druge Internacionale napram tretji v Moskvi tvorijo posebno točko dnevnega reda. Mnogi delegatje so pri volji iskati kompromis z boljševiki; na tem stališču stoje Francozi, Angleži, Nemci, Švedi in Belgijci so pa proti vsakemu kompromisu in pripravljeni so ustanoviti novo Internacionalo, ako druga propade.

Socialistične stranke v Italiji, Švici, Bolgarski, Grški, Jugoslaviji, Ogrski, Čehoslovakiji, Španiji, Portugalski in Ameriki nimajo zastopnikov, kar pomeni, da niso več v drugi Internacionali.

Na dnevnem redu je tudi točka, ki zahteva, da se na tem kongresu reši vprašanje moralne krivde nemških večinskih socialistov, ki so podpirali kajzerja tekom vojne. Točko so spravili Francozi na dnevni red in zahtevajo, da Nemci priznajo to krivdo.

Liga narodov je tudi na dnevnem redu, dalje je na programu kolonijalna politika in problem naseljevanja.

KOTEL ZA DEVET STO GALON ŽGANJA ZASEŽEN.

Albany, Ga. — Zvezni prohibicijonišk uradniki so zasegli kotel za kuhanje žganja, ki drži devet sto galon. Kotel je bil sestavljen iz dveh delov. En del je držal pet sto galon, drugi pa štiri sto. Kotel so zaplenili v Blue Springsu, ki se nahaja blizo Starkvilla. Ko so se približali prohibicijonišk uradniki, so bili pri kotlu trije tihotapci. En belopoltnik in en zamorec sta pobegnila v močvirje, enega zamorca so pa prijeli. Tako velikega kotla za kuhanje žganja še niso zaplenili.

SOVJETI VSTAJAJO V POLJSKI REPUBLIKI.

Provizorična sovjetska vlada je izdala manifest na poljske delavce in kmete. Poljska in ruska aristokracija beži iz Varšave. Pogajanje za mir je baje odloženo do prihodnje srede. Velika poparjenost v Londonu.

London, 4. avg. — Novejša poročila iz Moskve se glase, da je Julijan Marčlevski, predsednik provizorične sovjetske vlade na Poljskem, izdal manifest na poljsko ljudstvo s pozivom, da se naj otrese buržoazne vlade Pilsudskega in grajščakov. Manifest se dalje glasi, da edino vlada delavcev in kmetov potom sovjetov more jamčiti mir.

Iz Varšave poročajo, da se poljska vlada še ni umaknila od tam. Za odhod vlade je že vse pripravljeno, toda ministri se boje, da se takoj ustanovi v Varšavi sovjetska vlada čim oni umaknejo pete.

General Haller, poveljnik poljske armade na severni fronti, je prevzel vodstvo obrambe glavnega mesta, če bo bramba sploh mogoča. Priprave za obrambo se vrše noč in dan. V velikem polkrogu na zapadu, severu in vzhodu od mesta kopljejo strelske jarke in delajo ograje iz bodoče žice. Haller je pognal na tisoče civilistov na omenjeno delo.

Medtem se pa nadaljuje mrzlično izpraznjevanje Varšave. Poljska in ruska šlahta (aristokracija) beži v Poznanj in Danzig. Na Poljskem se nahaja veliko število ruskih caristov, ki so našli varno zavetje pri svojih poljskih bratcih, ali zdaj, ko je Varšava pred padcem, se nočejo srečati z boljševiki. Na tisoče glav poljske buržoazije beži v Ameriko. Ameriški konzulat je oblegan noč in dan. Samo v nedeljo je konzul s svojimi pomočniki viziral tritisoč potnih listov za Združene države.

Ameriški poslanik je obvestil ameriške državljane v Varšavi, da vsi oni, ki ostanejo v mestu, store to na svoj lastni riziko, kajti ameriška vlada se ne bo več brigala zanje kadar pade Varšava. Mnogo Američanov je že odpotovalo, toda nekateri so izjavili, da ostanejo, ker se ne boje boljševikov.

Berlin, 4. avg. — Iz Marinwerderja je prišla novica, da ruska četrta armada, ki operira tik vzhodnopruske meje, nadaljuje obkoljujoče prodiranje proti jugozapadu. Več škvadronov rdeče kavalerije se pomiče ob nemški meji proti zapadu. Rusi so okupirali Ostrolenko, železniško postojanko ob reki Narstvi. Sovjetski poveljniki so razglasili, da zadene smrtna kazen vsakogar, ki prekorači prusko mejo. Prebivalstvo v Prusiji se je vsledtega umirilo.

London, 4. avg. — Iz Berlina javljajo, da se v vzhodnji Prusiji odprto rekrutira nemška rdeča armada. Vsak rekrut mora dokazati, da je član socialistične stranke, drugače se ne sprejme v armado.

London, 4. avg. — "Times" imajo brzojavko od svojega poročevalca v Gdanskem, da je poljska severna armada popolnoma skrušena in da sovjetske čete dosežejo koridor (pas ozemlja med Gdanskim in Poljsko) v par dneh. Ko se to zgodi, tedaj bo odrezana železniška zveza med pristaniščem in Varšavo in edini vhod za uvoz zavezniškega vojnega materijala bo zaprt. — Francoski inženirji vodijo konstrukcijo obrambne črte tik nad Varšavo.

Berlin, 4. avg. — "National Zeitung" poroča, da imajo poveljniki sovjetske armade ob vzhodni Prusiji nalogo prodirati proti jugu toliko časa, dokler ne zapro koridor med Varšavo in pristaniščem Glansko. Boljševiki pričakujejo, da vzamejo Varšavo najkasneje 9. avgusta, to je prihodnji ponedeljek.

Varšava, 3. avg. — Ruska sovjetska vlada je poslala danes brezžično brzojavko v Varšavo, v kateri (Dalje na 2. strani.)

"SVOBODA NA MORJU" SVEČANO POKOPANA.

Odbor lige narodov je zavdal zadnji udarec Wilsonovi točki in njegovim principom v času vojne.

ŠVICA PROTESTIRA.

San Sebastiano, Španija, 4. avg. — "Svoboda na morjih," ki je bila zapopadena v eni štirinajstih Wilsonovih točk, je prejela včeraj smrtni udarec na seji izvrševalnega sveta lige narodov; ob enem je svet pokopal principe, ki so jih držale Združene države visoko na svoji zastavi predno so napovedale vojno Nemčiji.

Izvrševalni svet lige narodov je sprejel načrt Italijanskega delegata Tittonija, ki določa mednarodno blokado proti "nepokornim državam". V ta namen se ustanovi mednarodni blokadni odbor in skupščina lige narodov, ki se vrši 1. novembra t. l. v Ženevi, bo imela zadnjo besedo o tej stvari.

V načrtu se priznava, da lige ne more prisiliti držav, ki niso v ligi, da bi ji pomagale z blokado, in vsledtega načrt določa, da liga blokira pristanišča tudi onih držav, ki niso članice lige. To je pogaženje Wilsonovega principa, ki ga je odločno zastopal ves čas zadnje vojne, dokler je bila Amerika nevtralna, da namreč imajo ladje nevtralnih držav svobodno plovbo na morjih in prost vstop v vsa pristanišča. Dalje se glasi načrt, da mora liga nastopiti z orožjem proti državi, ki meji s blokirano državo, pa noče z njo pretrgati trgovske zveze. Na primer, če liga narodov blokira Nemčijo, toda Rusija, ki ni članica lige, noče prostovoljno sodelovati pri blokadi, tedaj bo liga blokirala tudi ruska pristanišča.

Zastopniki Švice so protestirali proti temu načrtu, ker oni vztrajajo, da mora Švica ostati nevtralna v vsakem slučaju. Po tem načrtu pa ima liga narodov pravico pogaziti nevtralnost Švice v trenotku, ko vidi, da blokirana država dobiva blago iz Švice.

CENA ŽGANJU PADA.

Indianapolis, Ind. — Tatovi, ki kradejo žganje, so povzročili, da je pričela padati cena pravemu žganju. Ko je bila uvedena prohibicija, je stala steklenica dobrega žganja, ki je bilo pod poroštvom, od $25 do $27. Naenkrat so na pozorišču nastopili tatovi, ki so kradli le žganje, katero je imelo znamko, da je pod poroštvom. In cena žganju je pričela padati. Najprvo je padla na $24, po tem na $20, zdaj se pa dobi steklenica najboljšega žganja že za $14.

Tihotapci, ki se ukvarjajo z žganjem, so silno jezni na te tatove, ki kradejo žganje in ga prodajajo po nizki ceni. Neki časnikarski poročevalec je slišal pogovor med dvema tihotapcama, ko je tihotapec tožil tihotapcu, da se ne more ničesar podvzeti proti tatovom, ker človek še sam pride v smolo, če jih naznani oblastvenim organom, ker se ukvarja s tihotapsko kupčijo.

"F"

TIHOTAPCI PRIJETI.

Laporte, Ind. — Šerifovi pomočniki so izsledili kotel za kuhanje žganja, držeč deset galon, nekaj žganja in pet sto galon namake. Aretirali so Walter Gilla in Tony Ahonchrewicza. Žganje so kuhali na Gillovi farmi.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) $5.00 na leto, $2.50 za pol leta in $1.25 za tri mesece; Chicago $6.50 na leto, $3.25 za pol leta, $1.55 za tri mesece, in za inozemstvo $8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $5 per year; Chicago $6.50, and foreign countries $8.00 per year.

[illegible] 21

Datum v oklepanju n. pr. (Julija 1.20) poleg vašega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

KLERIKALNA BISAGA V JUGOSLAVIJI SE POLNI.

Čimdalje bolj jasno postaja, da je sedanja jugoslovanska vlada ponižna dekla farške bisage. "Naprej" v Ljubljani poroča, da bo moral vsak davkoplačevalec plačati po dva dinarja davka za cerkev. Davek je vpisan v državni proračun.

Vest je sicer kratka, ki pa pove veliko. Če se v državni proračun postavljajo davki za cerkev, tedaj je dopriešen dokaz, da gospodje pri vladnih jaslih še v sanjah ne mislijo na ločitev cerkve od države, ampak da hočejo cerkev tako tesno zvezati z državo, kot je bila v avtokratični Avstriji.

Revolucija je strla avtokratično Avstrijo, pahnila je Habsburžane s prestola, a zdi se, da so nekatera ljudstva, ki so preje zdihovala pod avtokratičnim habsburškim režimom, prišla iz dežja pod kap. Na Ogrskem vlada beli teror, v Jugoslaviji se pa kujejo zveze in sporazumi s klerikalci, ki so največ zakrivili, da je v nekdanji avtokratični Avstriji, trda pest Habsburžanov držala tako trdo Slovence k tlom.

Če je človek pripadnik cerkve ali ne, da je le davkoplačevalec, bo moral plačati davek za cerkev. In to imenujejo svobodo verskega prepričanja in vesti!

Jugoslovansko ljudstvo seveda ni zadovoljno s takim tolmačenjem svobode in zaradi tega zahteva odločno, da se vrše volitve v ustavodajno skupščino. Kajti če bo dolgo odlašalo z volitvami v ustavodajno skupščino, bodo klerikalci vtihotapili v Jugoslavijo vse tiste temne avstrijske paragrafe, ki so v nji životarili še izza temnih predmarčnih dni in so tvorili dobro torbo za ljudstvo, da ni moglo tako govoriti, kot je mislilo.

S cerkvenim davkom je ljudstvo že osrečeno! Zdaj je treba še par paragrafov, ki bodo ukazovali, da mora vsaka oseba, ki je spolnila sedmo leto, najmanj enkrat v letu k spovedi, nepokornežem, ki se ne bodo ravnali po tem ukazu za višjo božjo čast in slavo, se pa našteje pet in dvajset batin na tisti del telesa, na katerem hrbet izgubi svoje pošteno ime. Za otroke bodo lahko uvedli, da poljubijo "ošnofanim" frančiškanom, kapucinom, sploh vsem redovnikom in redovnicam spoštljivo njih roko, kadar jih srečajo na cesti, če ne, ima redovnik ali redovnica pravico odpasati vrv, ki jo nosi okoli ledja in jih pošteno našteti malenčku, da bo vedel, kako se ima obnašati, kadar bo srečal kutarja ali kutarico na cesti. Tako bi se vpeljal red in mir in spoštovanje do oblastvenikov v deželi po klerikalnih principih, po katerih je batina še vedno najboljše in najvplivneje vzgojevalno sredstvo.

Kadar bodo uvedeni vsi ti klerikalni paragrafi, bo pa Jeglič lahko zapel v ljubljanski stolni cerkvi zahvalno pesem, da je Jugoslavija prosta vseh poštenih ljudij, kajti ti se bodo izselili, ker ne bodo hoteli živeti v klerikalnem jugoslovanskem raju.

Ali tako daleč ne bo prišlo! Ljudstvo je silno trpelo skozi pet let v vojnem času in še zdaj silno trpi na posledicah vojne. Nezadovoljnost je splošna, in kadar pride do volitev v ustavodajno skupščino, bo ljudstvo tako odločno spregovorilo da je sito črnih jerobov, da bodo tem gospodom lezli mravljinci po hrbtu iz strahu, ker bodo spoznali, da bije zadnja ura klerikalizmu v Jugoslaviji. Ta polom, ki pride za klerikalce pri volitvah, že občutijo klerikalci in zategadelj odlašajo z volitvami in skušajo utrditi svoje pozicije s postavami in naredbami, kakoršnih nimajo pravico izdajati. Taka nepostavna naredba je cerkveni davek, ker še ni bila sprejeta ustava, v kateri je zapisano z črnim na belem, da se lahko nakladajo ljudstvu davki v cerkvene namene. Vprav ta naredba pa govori, koliko je zaupati sedanjim mogotcem in klerikalcem v Jugoslaviji.

Nad šest sto let so bili Slovenci prikovani na suženjske verige Habsburžanov in njih orodja rimskega klerikalizma, in če klerikalci mislijo, da se bo šest sto let nadaljevala sužnost Slovencev pod jarmom rimskega klerikalizma, tedaj se hudo motijo. O tem se prepričajo preje, kot jim bo ljubo. Vlade se menjajo in prav zanesljivo bo tudi milenij klerikalcev v Jugoslaviji kmalu končan.

DOPISI.

Cleveland-Collinwood, O. — V tukajšnji naselbini bo v nedeljo, 8. avgusta t. l. nekaj izrednega. Tukajšnje društvo "Mir" št. 182 SNPJ. bo obhajalo namreč desetletnico svojega obstanka, ki se je ustanovilo pred desetimi leti 10. avgusta, ko so se sešli nekateri tukajšnji rojaki, ustanovili podporno društvo in istega pridružili največi slovenski podporni organizaciji Slovenski narodni podporni jednoti. Umljivo je, da je bil začetek težak, kot je pri vsaki stvari. Toda vsled požrtvovanja nekaterih rojakov, neumorne agitacije, je društvo napredovalo in cvetelo, in sedaj praznuje desetletnico. Društvo šteje sedaj okrog 300 članov. Iz tega se razvidi, kako zelo je društvo napredovalo kljub marsikaterim neprilikam in nasprotovanju od strani številnih nasprotnikov vsake narodu koristne ustanove.

Vsledtega je pa društvo sklenilo, da proslavi to slavnost kar najsijajneje mogoče. Veseličnl odbor je izdelal obširen program cele prireditve, kakoršnega menda še ni nobeno društvo v tej naselbini.

Veseličnl odbor apelira na vse rojake v tukajšnji naselbini in okolici, da posetijo naše prireditev v polnem številu, da se snidemo vsi v tukajšnji naselbini naseljeni rojaki. Sploh apeliram na vse Jugoslovane v tej naselbini kakor tudi v bližnji okolici, da posetijo to prireditev prihodnjo nedeljo v polnem številu. Posebno pa apeliram na tukajšnja brateka društva, da se udeležijo korporativno te naše veselice. Za vsakovrstno zabavo in razvedrilo sploh bo skrbel veseličnl odbor, kakor tudi za najboljšo vsakovrstno postrežbo.

Najvažnejša točka celega programa je pa takozvana "Chicken party". Kdor hoče vedeti, kaj je to, naj pride na našo veselico in se bo lahko prepričal na lastne oči. — Nekaj posebnega imamo pripravljenega tudi za naše pečlarje, namreč celo pleče in žakelj moke. Dotični, ki bo najbolj uren in najbolj srečen, bo lahko odnesel domov eno izmed teh stvari.

Natančnejši program cele prireditve je pa itak na lepakih.

Cela prireditev se vrši v veliki dvorani tukajšnjega "Slovenskega doma", in prične ob drugi uri popoldan. — Na veselici sodeluje tukajšnja godba "Triglav". — Veseličnl odbor.

Ameriške vesti.

OKLAHOMA JE PRIDELALA VELIKO PŠENICE.

Oklahoma City, Okla. — Pred dvema mesecema so povsod podcenjevali pridelek pšenice in prave številke o pridelku prihajajo šele zdaj na dan, ko je nemogoče več prikriti resnice. Pridelek v Oklahomi so cenili le na pet in trideset miljonov bušljev v resnici so pa pridelali nad štirideset miljonov pšenice.

Zdi se, da so pred dvema mesecema nalašč podcenjevali pridelek pšenice, da so lahko obdržali visoke pšenične cene na trgu. Zdaj poročajo sicer o velikem pridelku, a zaeno izjavljajo, da ni železniških voz, da bi prepeljali pšenico na trge. Take izjave pa pritiskajo na cene, da padajo le pri farmarju in špekulantje pokupijo pšenico po nizki ceni, kajti farmarji potrebujejo denar, da poplačajo dolgove, ki so jih napravili skozi leto na pridelek.

KOMUNISTI OBSOJENI.

Chicago, Ill. — Miljonar Bross Lloyd in še devetnajst komunistov je bilo spoznanih krivim po porotnikih, da so kršili illinoiski protisindikalistični zakon. Lloyd je bil poleg ječniške kazni še obsojen na denarno globo, drugi pa na zapor do enega leta, ali pa v ječo od enega do pet let. Obtožnica jim je očitala, da so se zarotili, da s silo strmoglavijo sedanjo vlado in proglase diktaturo proletariata.

Državno pravdništvo je najelo posebno pravdnika Osmeforda, ki pa ni podtikal obtožencem nobenega izvršenega dejanja in tudi jih ni dolžil, da so ga izvršili. Za državno pravdništvo se pričale tele priče: George Kummerow, agent justičnega departmenta, detektivski saržent Lawrence McDonough, detektivski saržent Charles Egan in Ole Olsen, bivši župan v Seattlu, Wash., ki je pripovedoval, kako je bila v Seattlu vprizorjena splošna stavka, da se strmoglavi vlada.

Lloydu so očitali, da je pisal več pisem putarske vsebine in neka časnikarska poročevalka iz Milwaukeeja je pričala, da je Lloyd na nekem shodu priporočal, da se naj skupijo puške, bombe in da je poslušalcem priporočal, naj razstrele banke.

Za obrambo so pričale tri priče iz Seattla, ki so pripovedale, da stavka ni imela namena strmoglaviti vlade, pač pa je nastala iz simpatije do ladjegradniških delavcev. Ob času stavke je vladal mir in ni prišlo do najmanjših izgredov.

Porotniki so potrebovali osem ur, da so se zedinili za pravorek.

Zagovorniki obsojencev so vložili apel za novo obravnavo. Pomožni državni pravdnik M. Barnhart je zahteval, da se obsojencem ne dovoli poroštvo, ampak da se takoj odvedejo v zapor. Sodnik Hebel je odločil proti njegovi zahtevi in dejal, da poroštvo zadestuje.

FARMARJI ŽE OBČUTIJO IGRO SPEKULANTOV IN LJUDSKIH ODERUHOV.

Noblesville, Ind. — Farmarji v okraju Hamilton in drugih bližnjih okrajih so prestrašeni, ker je cena padla pri bušlju pšenice zopet za petnajst centov. Pri elevatorjih ponujajo farmarjem po $2.19 za bušelj pšenice. Ko so farmarji prišeli dovažati pšenico, je padla cena za štirideset centov v enem tednu. In če farmarji vprašajo, zakaj pada cena pšenici, dobe za odgovor, da primanjkujejo železniški vozovi. Iz takih odgovorov je sklepati, da imajo špekulantje namen, še bolj znižati ceno za pšenico, tako da je farmar skoraj zastonj garal skozi vse leto.

Take manipulacije ljudskih oderuhov morajo končno tudi kmetom odpreti oči, da se morajo združiti z delavci, če hočejo, da bodo zavarovani njih interesi. Zdaj ljudski oderuhi znižujejo ceno pšenici na farmah, ko jo kupujejo od farmarjev, kadar bo pšenica v oderuških rokah, pojde pa cena zopet kviško. Kmet bo moral plačevati pšenico po oderuških cenah, ki jo bo kasneje potreboval za svoje potrebe in ki jo je moral prodati skoraj zastonj ob času mlatve, da je pokril svoje dolgove na banki, ki mu je posodila denar na njegov pridelek.

Kmetje si naj zapomnijo, da so volitve pred durmi in da glas kmeta šteje kot glas ljudskega oderuha. Če se bodo na 2. novembra spominjali tega dejstva, se bodo lahko spominjali, kdo je kriv njih sedanje bede in bodo glasovali proti vsem kandidatom, ki za kmete in delavce niso imeli doslej drugega kot prazne obljube in ki jih hočejo zopet s praznimi obljubami in frazami zmešati, da ne bodo znali ločiti plev od kandidatskega zrna.

BANDITA STA ODNESLA DENAR IN ODPELJALA AVTOMOBIL.

Chicago, Ill. — Dva zamorska bandita sta vdrla v privatno garažo, v kateri je imel H. F. Finkelstein svoj avtomobil in ki se je nahajal v družbi svojega prijatelja J. Singerja v garaži. Bandita sta vzela obema $3,675 v gotovini in draguljih, poleg sta se pa še odpeljala s Finkelsteinovim avtomobilom.

Ko sta bandita pobrala Finkelsteinu in njegovemu prijatelju ves denar, uri, prstane in diamantni igli, sta njima ukazala, da se morata s kviško dvignjenimi rokami obrniti proti zidu, nakar sta porinila avtomobil iz garaže, sedla vanj in pognala v dir.

Policija nima še zdaj sledi o banditih in avtomobilu.

DVE STO RUDARJEV NA STAVKI.

Frostburg, Md. — V rudniku, ki ga lastuje tvrdka Annan & Jeffries, je zastavkalo dve sto rudarjev, ker superintendent ni hotel zopet nastaviti odpuščenega William Bowntona, ki ga je odslovil, ker je pozabil namazati z oljem motor.

KANADSKI PACIFIČNI VLAK OROPAN.

Calgary, Alta. — Banditje so ustavili kanadski pacifični vlak pri Sentinelu, ki se nahaja blizo meje Britiske Kolumbije. Oropali so potnike, uslužbence in vlak.

Inozemstvo.

300 Angležev padlo v Mezopotamiji.

London, 4. avg. — Vojni minister poroča, da je bila zadnji teden napadena močna angleška četa ob reki Evfrat v Mezopotamiji. Uporni domačini so četo obkolili, toda Angležem se je posrečilo, da so si odprli pot in se umaknili v Hillah v bližini nekdanjega Babilona. Angleži so v boju izgubili 300 mož.

Francozi pobili 400 Arabcev.

Pariz, 4. avg. — Iz Bejruta v Siriji poročajo, da se je položaj v Cilicij izboljšal. Francoske kolonijalne čete so premagale Arabce pri Jednidju, 400 Arabcev je obležalo mrtvih na bojnem polju. V Siriji se nadaljuje okupacija. Francozi so zasedli železnico med Damaskom in Alepom.

Spor med Grki in Italijani.

London. — Italijani so okupirali Dodekaneške otoke in vsledtega je na Grškem velika jeza. Italijani pravijo, da so bili ogoljufani za koncesije v Mali Aziji in zaraditega mislijo obdržati Dodekaneze.

Iz Carigrada se poroča, da grške čete zopet operirajo v Anatoliji. Čete Kemala paše se umikajo v notranje gorate pokrajine.

Dva ameriška letalca ubita na Japonskem.

Tokijo, 3. avg. — Dva ameriška avijatika Kirby in Tiffany, ki sta tekmovala z drugimi letalci na tukajšnjem letalnem polju, sta padla v množico gledalcev. Oba letalca in trije gledalci so mrtvi in več drugih gledalcev je ranjenih.

Delavski sveti na Norveškem.

Kristijanija, Norveška. — Delavske strokovne unije na Norveškem so imele kongres zadnji mesec, na katerem je bila z veliko večino sprejeta rezolucija za organiziranje delavskih svetov v vseh tovarnah in delavnicah. Rezolucija pravi, da delavski sveti so prvi korak do socializiranja idustrij. Kongres je tudi sprejel revolucionarni program delavske stranke, ki določa sovjetski sistem in diktaturo proletarijata za prehodno dobo družabnega preobrata.

Obregonova stranka zmagala v Mehiki.

Mexico City, Mehika, 4. avg. — Rezultat kongresnih volitev, ki so se vršile zadnjo nedeljo, kaže iz večine krajev, da je zmagala takozvana liberalna konstitucionalna stranka, katere voditelj je general Obregon, ki je vodil zadnjo vstajo in strmoglavil Carranzovo vlado.

Italija dobila 10,000 ton koruze iz Rusije.

London. — Iz Moskve poročajo, da je bilo zadnji teden naloženih 10,000 ton koruze na italijanske parnike v Odesi. To je prva večja zaloga živil, ki je importirana iz sovjetske Rusije.

Bojkot irskih katoličanov proti protestantom.

Dublin, Irska, 4. avg. — Med južno in severno Irsko grozi gospodarska vojna. Sinfajnovci nameravajo uvesti bojkot proti vsemu blagu iz Ulsterja, kjer bivajo protestantovski Irci. Izgon katoliških delavcev iz ladjedelnic in tovarn v Belfastu je razsrdil katoličane v južni Irski in kot je videti, ne bo še kmalu konec verske vojne.

Avstralski škof ne sme na Irsko.

London, 4. avg. — Vlada je naznanila, da nadškof Mannix iz Avstralije se lahko izkrca v Liverpoolu in sme se svobodno gibati na Angleškem in Škotskem, ne sme pa obiskati Irske. Mannix se je zameril oficijelni Angliji zaradi njegovih simpatij z Irci in pa, ker je vodil tekom vojne propagando proti konskripciji v Avstraliji.

Francoski državnik prerokuje splošni sovjetski sistem.

Pariz. — Louis Barthou, bivši ministrski predsednik in sedanji načelnik zbornicnega odseka za zunanje zadeve, je dejal zadnji torek v intervjuvu, da republika sovjetov je bodoča splošna oblika vlade. Barthou je rekel: "Nemogoče je utajiti fakt, da republika sovjetov je prihajajoča splošna forma vlade. Kadar Rusija sklene mir s Poljsko, se bo bližala miru tudi z vsemi drugimi državami. Ministrski predsednik Millerand še vedno nasprotuje priznanju sovjetov, ampak priznanje mora priti. Vprašanje je le, da li pride pripoznanje boljševiške vlade v času, ko bo Millerand lahko še diktiral pogoje pripoznanja, ali ko bo Francija morala brezpogojno pripoznati sovjetsko Rusijo."

Krasin se je vrnil v London.

London, 3. avg. — Krasinova sovjetska trgovska misija je prišla v London in se nastanila v svojih prostorih. S Krasinom je prišel tudi Kamenev, ki vodi diplomatično misijo za mirovno pogajanje.

SOVJETI VSTAJAJO NA POLJSKEM.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

teri pravi, da se je pogajanje za premirje zavleklo vsledtega, ker je poljska vlada prezrla predlog za istočasno premirovno in mirovno pogajanje. Sovjetska vlada ponovno predlaga, da se vrši konferenca za premirje in mir v Minsku in začne se prihodnjo sredo. Poljska vlada naj pošlje delegate v Minsk s polnomočnimi pooblastili.

London, 4. avg. — Angleški vladni krogi so zelo potrti radi dogodkov na Poljskem. Neki vladni uradnik je dejal včeraj: "Čeprav sta Anglija in Francija obvezani braniti neodvisnost Poljske, so danes takšne razmere, da je formalna vojna z Rusijo skoraj nemogoča in vsledtega nimajo zavezniki nobene moči, da bi rešili Poljsko z orožjem."

Sovjetska vlada do danes še ni odgovorila na zadnjo noto zaveznikov glede splošne mirovne konference.

Pariz, 4. avg. — "Humanite" poroča o strahovitem belem teroriju, ki ga izvršujejo poljske oblasti nad židi. Zadnje dni je bilo 130 občinskih svetovalcev v raznih mestih, ki so člani židovske socialistične zveze, aretiranih in obsojenih na smrt. Pogromi so na dnevnem redu. Najhujši pogromi so bili zadnji teden v Pinsku, Siedlicu in Przemyslu.

Berlin, 4. avg. — Dr. Simons, nemški zunanji minister, je danes dejal v parlamentu, da Nemčija se ne sme za nobeno ceno zapleti v vojno med Poljsko in Rusijo.

"Nemčija rajši ostane zunaj lige narodov, kakor pa da bi služila ententi za žandarja proti Rusiji," je rekel Simons. Dalje je Simons svaril zaveznike, da Nemčija ne bo mirno gledala pošiljanje novih čet v Šlezijo pod pretvezo plebiscita.

Pariz, 4. avg. — Zunanje ministrstvo je sinoči prejelo telegram francosko-angleške vojaške misije v Varšavi, ki se glasi, da je Varšava izgubljena. Sovjetske armade so prekoračile reko Bug, ki je zadnja naturna obramba Varšave in ki se izliva v Visio 15 milj vzhodno od glavnega mesta. Poljaki so tako naglo pobegnili čez reko, da so pozabili razdjati mostove.

Dalje pravi brzojavka, da poljska vlada zapusti Varšavo v par dneh. Mesto mora biti izpraznjeno v treh dneh, a še ne bo mogoče rešiti velike zaloge zavezniškega vojnega materijala, ki leži v ondotnih skladiščih.

Francoska vlada se pripravlja, da pošlje plebiscitne čete iz Šlezije Poljakom na pomoč; Francija ima dve diviziji vojaštva na Šleziskem. Pariški listi napadajo Anglijo, da noče pomagati Poljakom in da je vso pomožno akcijo prepustila Francozom.

Kopenhagen, 4 avg. — Iz Dorpata je prišla vest, da je mirovno pogajanje med Finsko in sovjetsko Rusijo pretrgano. Ruski delegatje so zavrgli finske trgovske pogoje rekoč, da Rusija lahko izhaja brez trgovine s Finci.

London, 4 avg. — Londonski kapitalistični listi so zagnali velik alarm radi situacije na Poljskem. "Globe" piše, da svet stoji pred krizo kakor je stal leta 1914, toda sedanja kriza je še večja kot je bila takrat. "The Westminster Gazette" pravi, da imajo zavezniki opraviti z mogočno državo, ki ima danes največjo, najboljšo in najbolj disciplinirano armado na svetu. Ta armada (sovjetska) je že dve leti na bojiščih, pa še ni bila poražena.

Novice iz Goriškega.

V Prvačini je tekla kri. Trst, 6. Listi poročajo iz Prvačine: Včeraj, dne 5. t. m. ob devetih dopoldne so občani hoteli svečano proslaviti narodni praznik sv. Cirila in Metoda s slovesno mašo. V vasi je bilo razobešenih mnogo slovenskih trobojnic. Ljudstvo se je strnilo v sprevod in je z zastavami korakalo proti cerkvi, da prisostvuje slovesni maši. Na čelu procesije je korakal vaški župnik. Poveljnik krajne posadke karabinierjev, podčastnik, je pozval množico, naj spravi zastave in naj se razide. Ker je to povelje ponavljal v vedno osornejšem tonu, se je ljudstvo zelo razburilo in dalo izraza svojemu ogorčenju. Poveljnik je poklical pomoč. Ko je dospelo še nekaj vojakov, je prišlo do spopada. Karabinierji so začeli streljati na množico, ki se je preplašena razpršila. Pri spopadu je bilo petnajst oseb ranjenih, med njimi štiri hudo, katere so prepeljali v bolnišnico v Gorico. Poveljnik vojaškega oddelka je dal aretirati župnika. — Današnji "Lavoratore della Sera" dostavlja: "Spopad v Prvačini je zelo vznemiril slovensko prebivalstvo Goriške. Obsojati je postopanje oblasti in zlasti vojaških, ki brez pravega vzroka dajo povelje za streljanje na množico, ki mirno manifestira. V enem trenotku se na ta način uničijo uspehi dolgega truda narodnega pomirjenja.

Besnenje italijanskih karabinjerjev v Bovcu. Dne 17. junija l. ta se je Rafael Kašca, klepar na kegljišču dobro opil. Dobro razpoložen se je podal nato v gostilno Lender v Bovcu. Ker je s pivom polival, mu krčmar ni hotel več dati piti, a Kašca se je z istim sprl. Ta je pa hitro poklical karabinerje. Seveda prišli so koj trije, a ga niso ovladali. Prišlo je še nekaj vojakov. Tako so ga privlekli iz gostilne. Neki mož je rekel zunaj: "Ali to ni sramota, da enega pijanega vleče toliko karabinjerjev!" Nato so vojaki odstopili! A tedaj je pijani junak začel karabinerje metati s pomočjo alkohola. In prijeti so morali zopet vojaki, in tako so ga nesli karabinerji za roke, vojaki pa za noge, kot križanega v božji grob! Ko so ga privlekli na orožniško postajo, so zaprli koj okna in sedaj se je z ubogim pijančkom začelo po karabinjerski postavi postopati. Namreč začeli so ga neusmiljeno pretepati. To so slišali mimoidoči ljudje in tudi gostje v gostilni pri Lešniku. Po cesti iz Dvora sta prišla sodruga mojster Anton Durjava in Andrej Hosner kmet, oba pravicoljubna moža poštenjaka od glave do pete. Ta sta mislila, da se še vedno upoštevajo zakoni v naših krajih! Prvi je imel Kašco rad, ker je bil to fant, na kojega se je v delavnici mogel zanesti. Sklenila sta, da s posredovanjem rešita ujetnika in šla sta k orožnikom prosit, naj ga izpuste. Njima so se pridružili še drugi fantje, tovariši Kašce, ter vsi zahtevali oprostitev jetnika. Karabinjerji, ki so bili sami, ker brigadirja ob takih prilikah ni nikoli doma, ali pa noče doma biti, da si potem roke umije, niso hoteli izpolniti te prošnje. Ko jim ni odjenjal, so rekli, da naj počaka, da gre po brigadirja! V resnici so šli, **pa so alarmirali vso bovško posadko,** ki je prišla, na čelu jim častniki, pa nič hudega sluteče, čakajoče jih ljudi, kterih je bilo 18 po številu, katere so kot "upornike" obkolili, upornike, **ki so mirno sedeli ter čakali, da so prišli in se v svesti pravice pustili mirno odpeljati.** A imeli so jih zaprte tisto noč in ves prihodnji dan! Medtem se je priklatil brigadir iz Koritnice, kjer je plesal! In javil je kot upor ves dogodek na poveljstvo v Kobarid. Od tam je prišel gosp. maršal in hotel vseh 19 odpeljati v Trst v jetnišnico kot ujetnike ali upornike! A začela se je občina gibati. Šli so na poveljstvo podžupan Ostan, občinski tajnik, kaplan, sodrugi Sorč in Pire! Na vso moč so se prizadevali za rešitev teh po nedolžnem zaprtih. Izprosili so, da so jih spustili šestnajst! A prositelja Durjavo in Hosnerja niso na noben način hoteli izpustiti! **Čersvno je podžupan Ostan stavil za varnost Durjave deset tisoč lir in svojo osebo.** Pire pa za Hosnerja vse svoje premoženje: vse je bilo zaman! Odpeljali so Kašco, Durjavo in Hosnerja v Kobarid, in drugi dan od tam dalje **vklenjene kot kake velike razbojnike ali roparje.** In zdaj zdihujejo po rešitvi v ječi v ulici Tigor v Trstu! Tak je bil dogodek po vsi resničnosti. Karabinerji sicer trde, da imajo priče, da so fantje vpili, da jih napadejo. Ogorčeni delavci in ljudstvo zahteva, da se te priče imenujejo. Delavci, kmetje in vsi obrtniki to je resnica, in če ste mislili, da so peljali zločince, ki ste jih videli peljati skozi Kobarid in Tolmin, naj Vam to pove resnico! To je resnica! To je svoboda pod sedanjim režimom, tako se spoštujejo postave po kraljevih orožnikih! Če se človek šeta po cesti že ni nič varen, da ga ne aretirajo, ti zblazneli karabinjerji, ki vidijo v vsakih civilskih hlačah upornike! Gospoda, delajte z ljudstvom drugače, če hočete jih prikleniti k sebi! S tem nas ne odstrašite! Vsi delavci se zahvaljujejo omenjenim možem za njih plemenito prizadevanje za rešitev sodrugov, posebno pa podžupanu Ostanu in sodr. Pircu.

Gospodje karabinjerji naj se brigajo bolj za druge važnejše reči, in tudi častniki naj gledajo bolj na red pri svojem vojaštvu, da bo n. pr. isto sito. Naj karabinjerji rajši skrbe za varnost pred tatovi, pa naj puste ljudi, ki se mirno šetajo na miru. Naj jih ne love kot upornike, ko še govore ne! Dihati pa je menda dovoljeno v Italiji? Vsaj to! Vojaštvo pri nas razgraja do polnoči in še dalje, strelja in dela, kar se mu poljubi. A naši fantje ne smejo še po deseti uri na vasi pevati! Če je ital. država, država svobode potem naj to tudi pokaže in dokaže.

Pred neko hišo je par fantov prepevalo ob desetih zvečer. Pa pride karabinjer in ustreli pred njimi! Medtem časom je šel nek naš sodrug po cesti iz Bovca v Dvor, in tu sta ga prijela brigadir in en orožnik ter preiskala, misleč, da je on njima pred nosom ustrelil! Hotela sta vedeti, kje se je streljalo, a ubogi dvajset minut oddaljeni sodrug naj to ve! Take reči se gode!

Vsi delavci energično zahtevamo odstranitev takih karabinjerjev. Pošljejo naj nam apostelje reda, ki se ravnajo po postavah in ne samovoljno. To zahtevamo od višjih oblasti! Če se kdo resnično pregreši, imamo sodnijo v Bovcu, naj sodi! **Pretepati ni treba nobenega, saj ni pes! Palica ni srasla za svobodne državljane. Pretepanje s palico je najhujši barbarizem!** Delavci strnite se, ali niste še prišli k pameti, da vas režim sedanje vlade ne obdari z nič dobrim! Kaj vlečete še vsak na svojo stran? Kmetje, obrtniki, delavci, podajte si roke, le vsi skupno zedinjeni imamo moč, da se bomo prosto razvijali. Kaj mislite, da mora drug drugega zaničevati in odirati? Zahtevajmo orožnike, ki razumejo naš jezik in so možje postave!

Pulje. — Na tukajšnjo postajo je prispel vlak iz Vidma namenjen v Trst, ki je imel dvanajst vagonov naloženih z municijo. Železničarji so to zavohali, odpeli dotične vozove in jih porinili na mrtvi tir. Potem je na ta način olajšan vlak nadaljeval svojo vožnjo. In prav je bilo tako, saj v Trstu ne rabijo municije, kvečjemu nekoliko manj kisel kruh.

Streli ob italijansko-jugoslovanski meji. — Ob demarkacijski črti, kjer si stoje naproti italijanski in jugoslovanski vojaki, so zadnje dni padali streli, ki pa k sreči niso imeli krvavih posledic.

Nato je 7. jul. srbski stotnik prišel do italjanskih spredjnjih straž v Postojni ter zahteval, naj se italijansko vojaštvo odtegne od sedaj zasedene črte, ker ne odgovarja določbam premirja. Italijansko poveljništvo je seveda odgovorilo, da zasedena črta povsem odgovarja amenjenim določbam ustanovljenim v pogodbi v Villa Giusti, ter da naj se srbsko poveljništvo — ako misli, da ni tako — obrne potom svoje vlade na italijansko vlado. S tem je bil ta pripetljaj za enkrat končan.

Seveda ga bo nacijonalistično časopisje sedaj izrabilo v svoje skrivne namene ter bo započelo s hujskanjem. Mi pa pravimo, da bi se taki dogodki nikoli pojavili, kakor se ob mejah pojavljajo, če bi mej sploh ne bilo. Meje ločijo brate in proletarijat mora dosledno delovati na to, da pade vsakršna meja.

V noči 7. jul. pa je bil od neznanih zlikovcev poizkušen napad na smodnišnico v Šurinju tik Reke. Vojaki so prepodili napadlce s streli. Reško poveljništvo razširja vest, da je napad pripisati Jugoslovanom, in aretira hrvatsko prebivalstvo v Drenovi in Šurinji.

ROJAKI!

Kdor želi dobiti iz starega kraja svoje ljudi v Ameriko, naj se obrne takoj na nas, ker g. Strukel, ki potuje sedaj v Jugoslaviji, nam sporoča, da bo vzel vse one, ki želc potovati z njim in jih peljal v New York, ter jim olajšal kolikor mogoče potovanje.

Sedaj se nudi zelo ugodna prilika, kdor hoče poslati svojcem denar ali zaboj (bakso) blaga, ker naša podružnica, katero smo ustanovili v Ljubljani, izplačuje potem "Kreditne Banke" in dostavlja poslano blago.

Vsa tozadevna pojasnila daje naša centrala:

EUROPEAN TRADING & EXPORT CO.

88 Ninth Ave., NEW YORK CITY, N. Y.

Telefon: Chelsea 3066.

Matere! — Očetje!

Ali želite, da bodo vaše hčere delale v eni najboljših tovarn v mestu, kjer se nudi prilika, da zaslužijo primerno dobro plačo? Hočete li, da bodo pri čistem delu in v prijazi okolici? Če je tako in ako so vaše hčere stare nad 16 let, tedaj pošljite jih v našo tovarno, da se same prepričajo. Delo je pri različnih papirnatih izdelkih, in zelo lahko. Ob sobotah popoldne se ne dela.

Oglasite se pri Miss Murphy,

RAND McNALLY CO.

526 So. Clark St., drugo nadstropje.

CHICAGO, ILL.

Velika skupina naših rojakov se bode vrnila v domovino pod pokroviteljstvom in v spremstvu posebnega vodje.

Lastnik jugoslovanske banke, Henry C. Zaro, bode v kratkem poslal v domovino veliko skupino naših rojakov, kateri bodo potovali v spremstvu in zaščiti posebnega vodnika, kateri jih bode spremljal iz New Yorka v Evropo. Njegova dolžnost bode, da skrbi tekom potovanja za njihovo prtljago in da vse potnike banke Henry C Zaro zavaruje glede neprilik in nezgod od časa, ko oni ostavijo ameriško obalo do tedaj, da pridejo oni do kraja.

Vsakdor, ki želi potovati s to skupinjo potnikov, naj takoj piše jugoslovanskemu bankirju Henry C. Zaro.

SPREMLJANJE POTNIKOV IZ STAREGA KRAJA V AMERIKO.

Posebni zastopnik naše banke je že odpotoval v Evropo, kjer bode storil vse potrebno, da dovede Vaše sorodnike in znance v Ameriko. Ves denar, katerega pošljete Vašim ljudem v stari kraj, bode on izplačeval. Radi tega naj vsi oni, kateri žele, da pridejo njihovi svojci v Ameriko in ki žele njim poslati denar tako, da slednjega sigurno in v najkrajšem času dobe, naj se zaupno obrnejo do našega državno pooblaščenega bankirja Henry C. Zaro.

POŠILJANJE DENARJA V STARI KRAJ.

Državno pooblaščeni bankir Henry C. Zaro pošilja denar v staro domovino po brzojavu in po pošti po najnižjem dnevnem kurzu in pod jamstvom.

MENJANJE DENARJA.

V naši banki je vedno v zalogi velika količina vsakovrstnega denarja v zlatu, srebru in papirju, katerega je dobiti po najnižjej ceni.

LIBERTY BONDI.

Ti bondi se pri nas kupujejo in za nje se dobi najboljše cene. Mi jih tudi sprejemamo, kakor plačilo za parniške listke.

PREDUJMI.

Državno pooblaščeni bankir Henry C. Zaro pomaga tudi našim rojakom pri izplačevanju njihovih terjatev, kakor tudi pri iztirjanju njihove plače.

POTNE LISTINE.

Pri nas je nastavljen poseben uradnik, katerega dolžnost je pomagati vsem v stari kraj se vračajočim potnikom pri nabavi potrebnih potnih listin in dovoljenj. To se izvrši hitro in brezplačno.

Pridite ali pišite za vse, kar potrebujete.

HENRY C. ZARO, bankir

39 Cooper Square, 3rd Ave., Corner 6th Str.

NEW YORK CITY.

Primerno svarilo. — "Kaka smola strie. Na poti sem na trg in mi je že dvakrat spodrsnilo in sem obsedela."

To je slabo znamenje. Varuj se, da se boš obsedela v ječi ker prodajaš jajca po štiri krone komad.."

Slovenska Narodna Podporna Jednota.

Ustanovljena 8. aprila 1904. — Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor.

UPRAVNI ODSEK.

Predsednik Vincenc Cahlnar, podpredsednik Anton Hrast, Box 148, Conemaugh, Pa., začasni gl. tajnik Math Turk, vajnik bolniškega oddelka Peter Burger, začasni gl. blagajnik Frank S. Terdina, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK.

John Underwood, predsednik, 602 Hay St., Springfield, Ill., Martin Šinkovec, Box 278, Rothertan, Ohio, Jos. Radišek, Box 432, Sublimo, Pa., Frank Zaverch, 5809 Prosser Ave., Cleveland, Ohio.

BOLNIŠKI ODSEK.

OKROŽJE: Peter Burger, predsednik, 2657-59 S. Lawndale Av., Chicago, Ill.
VZHODNO OKROŽJE: Rudolf Pleteršek, Box 456, Bridgeville, Pa.
Anton Radišek, Box 73, West Newton, Pa.
ZAPADNO OKROŽJE: Anton Bolte, Box 194, Grove, Kans., via Joplin, Mo.
Leo Kuhar, Box 248, Gilbert, Minn., via Virginia, Minn.

Nadzorni odbor.

Matt Petrovič, predsednik, 19617 Waterloo Rd., Collinwood, Ohio, Jakob Ambrožič, 618 Pierce St., Eveleth, Minn.

Tiskovni odbor.

Vincenc Cahlnar, John Underwood in Matt Petrovič.

Združitveni odbor.

PREDSEDNIK: Frank Aleš, 3126 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
John Trdeli, Box 101, Lawrence, Pa.
Jožko Ovca, 942 Englewood, Detroit, Mich.
Jos. Skuk, 1101 E. 62. St., Cleveland, Ohio.
Mary Udovič, 1654 So. Racine Ave., Chicago, Ill.
VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
ODGOVORNI UREDNIK "PROSVETE": Jože Zavertnik.

— POZOR! — Korespondence z gl. odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takisto: VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslovi: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniško tajništvo S. N. P. J. 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POŠILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. tovarniškega odbora in jednote vobče se naslove: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. tovarniškem odboru se naj pošiljajo M. Petrovič, predsednika nadzornega odbora, šigar naslov je zgoraj.

Vsi prizivi na gl. porotni odsek se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 602 Hay Street, Springfield, Ill.

Vse pritožbe proti uredništvu glasila se naj pošiljajo na naslov: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, namenjeni, oglasi, naročnina in spisi vsa, kar je v zvezi z glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Važna objava

Ameriški konzul v stari domovini dovoljuje sedaj vašim sorodnikom, prijateljem, ali zaročencem, da svobodno lahko pridejo k vam v Ameriko, ako imajo od vas podpisane pripravne listine in plačano pot.

Izdlujem najtočneje in vestno zahtevane spise in potrdila in jih pošiljam v domovino, ter dajem vse nasvete.

Potovalne troške lahko plačate od doma do Amerike. Ako želite dobiti svojce hitro in gotovo sem, tedaj pišite takoj na naslov:

EMIL KISS, BANKIR

133 Second Ave., NEW YORK

Pošiljamo svojcem ČEKE V DOLARJIH po najnižji ceni!

Poštne, brzojavne pošiljatve, Menjice (drafte) se pošilja samo v NOVIH KRONAH po najnižji dnevni ceni. Potrdila prejemnikov se vračajo hitro. Vprašajte za naše izredne cene!

Popotniki! Ali ste se že prijavili, Kedaj potujete?

Direktne parobrodne in vozne listke iz New Yorka v Zagreb, Brod, itd.

Potni list, pregledi in dovoljenje se dobe najhitreje potom mene.

Najceneje in najhitreje

pošiljanje denarja v stari kraj, se obvije potom čeka (draft).

VSE KAR JE POTREBNO JE TO:

Mi vam pošiljemo ček in vi ga sami pošljete naslovljencu, in on pa kadar ta ček dobi, gre enostavno do najbližnje hranilnice, banke in tam dobi denar za ček.

Čeke izdajamo na vse večje banke v Jugoslaviji. Pošiljamo denar tudi potom in brzojavno.

Naša cena je vedno najnižja.

Pošiljamo denar tudi v domovino za uloge v hranilnice ali vse za vse hranilnice v Jugoslaviji, ter dobimo za vas uložno knjižnico v kratkem času.

Prodajamo parobrodne listke za vse proge. Našim potnikom preskrbimo vse potne listine brezplačno. Vam preskrbimo sorodnike iz starega kraja v Ameriko, ter opravljamo vse notarske posle kot: uradne spise, pooblastila, pogodbe, i t. d.

Pridite osebno, ali pa nam pišite za pojasnila.

NEMETH STATE BANK

JOHN NEMETH, president.

10 E. 22nd St. New York, N. Y.

RAD BI IZVEDEL

za mojo sestro MARIJO BOŠTJANČIČ, omožena Marija Pižem, doma od Novega Mesta na Dolenjskem. Pred sedemnajstimi leti je bila v Clevelandu, Ohio. Cenjene rojake, prosim, da mi naznanijo njen naslov, za kar bom zelo hvaležen, ako pa sama čita ta oglas, naj se prijavi na moj naslov Frank Bostjančič, P. O. Box 176, Glencoe, Ohio.

Naročite "Prosveto" vašemu sorodniku ali prijatelju v stari domovini.

ŠIPKARTA IZ TRSTA V NEW YORK STANE SAMO $30.00

Najmanjša svota, kar računajo agentje za karto iz Trsta do New Yorka je $88.00. Če hočete dobaviti svojo rodbino ali prijatelje iz starega kraja v Ameriko, obrnite se za pojasnilo in potrebne listine na

MATIJA SKENDER

javni notar za Ameriko in stari kraj.

5227 Butler St., Pittsburgh, Pa.

Prihranil vam bo denar. — On je za narod, narod je za njega.—

POTOP.

Zgodovinski — roman —

Spisal H. Sienkiewicz.—Poslovenil Podravski.

(Nadaljevanje.)

Povem ti, da utegne iz tega pisma nastati več hudega, nego dobrega, kajti gospod kaštelan ga je pisal v taki jezi, da je zlomil tri peresa pri tem. Toda kadar razvidiš, da sem se jaz zmotil v svoji nakani, takrat ti dovolim, da se zmeniš o tem pismu, a nikakor ne prej."

Skretuskemu ni ostalo drugega, nego strinjati se. Viteza sta vzpodbodla svoja konja in urno zdirjala po poti.

Poslanca Čarneckega najdeta Ljubomirskega v Jaroslavu v prejšnjem stanovanju švedskega kralja upravi pri obedu. Ko najavita svoj prihod, ju Ljubomirski takoj spusti pred se, kajti njuni imeni sta bili znani v vsej ljudovladi.

Takoj po prvem pozdravu se obrne Ljubomirski k Skretuskemu, na katerega so bile obrnene oči vseh navzočih častnikov.

"Brškone imam čast videti pred seboj onega slavnega viteza, ki je prinesel kralju pismo iz Zbaraža?"

"Da, to sem bil jaz," odvrne Skretuski.

'Bog nam daj še več takih častnikov! Sicer pa ne zavidam Čarneckemu, ker vem, da tudi moje male zasluge ne izginejo ljudem iz spomina."

"Jaz pa sem Zagloba!" reče stari vitez ter stopi naprej.

Po teh besedah pogleda po navzočih. Maršal pa, ki se je želel slehernega pridobiti, takoj zakliče:

"Kdo ne bi poznal moža, ki je pobil Burlaja ter naščuval k vstaji Radzivilove vojake?"

"Ter oddal hetmanovo bulavo Sapiehi, med tem ko sem bil sam izvoljen načelnikom."

'Kako da ste ste se odrekli temu dostojanstvu ter sedaj služite pri Čarneckem?"

Ravnal sem se po vašem vzgledu, kajti tudi vi se radi blagra domovine odrekate ne samo zasebnim ugodnostim, marveč tudi nagradam, katere zaslužite."

Ljubomirski zardi od zadovoljnosti. Zagloba pa se prime za bok ter nadaljuje:

'Čarnecki je naju nalašč poslal, da se poklonima vaši milosti v imenu njegovem in njegove vojske ter vam ob enem prineseva novico o pridobljeni naši zmagi nad Kannebergom."

'Čuli smo že o tem," odvrne dovolj suhoparno maršal, v katerem se je vzbudila zavist, "toda iz ust očevidca še enkrat radi čujemo to novico."

Ko sliši to Zagloba, se ne da dvakrat prositi, marveč jame praviti o bitki, toda z nekaterimi izpremembami. Moč Kanneberga je narastla v njegovih ustih na dva tisoč mož . . . Ni pozabil spomniti se tudi Švena, samega sebe in tega, kako so pred kraljevimi očmi posekali Poljaki poslednje jezdece, kako so vozovi in kraljeva garda prišli v roke srečnim zmagovalcem — skratka. Švedje so bili grozno pobiti ter so odnesli strašen poraz.

Vsi navzoči so ga pažljivo poslušali, le gospod maršal je postajal čimdalje bolj žalosten; lice mu je postalo ledeno, ko je končno dejal:

"Ne ugovarjam, da je Čarnecki znamenit bojevnik, vsekako pa ne pojé vseh Švedov sam ter ostane še za nas kateri."

'Jasnovelmožni gospod," odvrne na to Zagloba, 'za to zmago se imamo zahvaliti vam?"

Vsi navzoči vpro vanj svoje oči ter odpro usta kakor bi hoteli reči: "Tebi, brate, očividno manjka kako kolesce v glavi."

Toda Zaglobe to ni zbegalo. Namrdnil se je, kakor se je bil naučil od Zamojskega ,in je nadaljeval:

"Sam sem slišal, kako je Čarnecki govoril vojakom: Ni naša vojska zmagala Švede, marveč ime Ljubomirskega, vsled katerega je upadel sovražnikom pogum ter vidijo v vsakem našem vojaku maršalovo vojsko."

Ko bi obsijali vsi solnčni žarki nakrat maršalovo lice, ne bilo bi se ono zasvetilo tako, kakor se je pri teh besedah:

"Ali je res Čarnecki to rekel?" zakliče.

"Ne samo to, marveč še dokaj več! . . . Samo ne vem, če imam pravico to ponavljati, ker je to pravil zgolj zaupnim možem."

"Povejte vse! . . . Vsaka beseda Čarneckega je vredna, da jo človek stokrat ponovi . . . Že davno sem dejal, da je to nenavaden človek!"

"Zagloba pogleda maršala, pomežika na jedno oko ter zamrmlja pod brkami:

"Pogoltnil si kaveljček! Le počakaj, takoj te izvlečem na breg."

"Kaj govorite?" vpraša maršal.

"Pravim, da so vojaki vam na čast tako kričali "živel," kakor še nikdar niso kričali njegovemu veličanstvu kralju. A v Prevorskem, kjer smo vso noč vznemirjali Švede, so vojaki kričali: "Ljubomirski, Ljubomirski," in ta klic je napolnil Švede z večjo grozo nego bi bili klicali "Allah!" ali: "Bij, mori!" Vprašajte Skretuskega: ta človek se nikdar ne zlaže."

Maršal pogleda nehote Skretuskega. Ta zardi do ušes ter jame nekaj mrmljati.

Med tem jamejo maršalovi častniki glasno hvaliti poslanca.

"Jaz sem si vedno mislil, da mi je Čarnecki naklonjen in ni je usluge, katere bi mu ne učinil!" zakliče Ljubomirski, čegar oči se pokrijejo z vlago zadovoljivosti.

"Jasno velmožni gospod!" zakliče čimdalje bolj navdušeno Zagloba. "Kdo bi vas ne ljubil in vas ne blagoslavljal? Kdo se ne bi klanjal vam, ki ste poosobljenje vseh čednosti ter dobrotnik, kateri nas spominjaš s svojo pravičnostjo Aristida, s svojim junaštvom pa Scipijona? Dokaj knjig sem že prečital v svojem življenju, marsikaj videl ter še več mislil, in moje srce se je trgalo na kosce pri pogledu na to, da so ostali naši domovini samo Opalinski, Radzijevski in Radzivili, kateri so pozabili radi lastnih koristij na domovino. V moji duši se je rodilo prepričanje, da je ljudovladi odločen pogin vsled krivde lastnih sinov . . . Toda kdo me je obodril, kdo mi vlil tolažbo v tem mojem obupu: gospod Čarnecki! "Ni še poginila," je dejal, "ker je vstal v njej Ljubomirski! Oni so mislili zgolj na samega sebe, ta pa išče slučaja, da žrtvuje svoje koristi; oni so se izpostavljali, ta pa se skriva, ker noče biti prvi. Tako tudi sedaj prihaja z močno in zmagovito vojsko in kakor čujem, namerava izročiti poveljništvo nad njo meni, da tako nauči druge, kako je treba služiti domovini. Pojdita torej, je dejal, k njemu ter mu povejte, da nočem te žrtve, niti si je ne želim, ker je on boljši poveljnik od mene, da še boljši nego kralj — Bog ga nam ohrani še dolga leta! — in da izvolimo v slučaju kraljeve smrti gotovo njega svojim kraljem!"

Teh poslednjih besed se je celo sam Zagloba nekoliko vstrašil, ko je zapazil, da je zagazil predaleč. Ljubomirski je najprej nekoliko prebledel, na to zardel, pa znovič obledel in težko sopeč, odvrnil po kratkem molčanju:

"Ljudovlada je in ostane vedno gospa svoje volje, kajti na tem starodavnem temelju počiva naša svoboda . . . Toda jaz sem le sluga njenih služabnikov in Bog mi priča, da ne obračam očij po oni višini, na katero ne smem zreti. Kar se tiče poveljništva nad vojsko, je Čarnecki dolžan, da ga prevzame. S tem jaz v resnici pokažem onim, kateri samo mislijo na povišanje svojega rodu, kako se je treba podvreči višji oblasti ter pro publico bono pozabiti na visokost svojega rodu. Dasi nisem slab poveljnik, se vendar rad podvržem pod njegovo poveljništvo ter prosim Boga, naj nam pošlje zmago!"

"Rimljan! Oče domovine!" zakriči Zagloba, prime maršalovo desnico ter si jo pritisne k ustom.

Ob enem pa obrne stari lisjak pogled v Skretuskega ter jame mežikati z zdravim očesom.

"Vina!" zakliče maršal med splošnim odobravanjem navzočih častnikov.

Ko je bilo vino postavljeno na mizo, napije maršal najprej na zdravje kralja, na zdravje Čarneckega, katerega je imenoval svojega poveljnika, ter konečno na zdravje poslancev. Tudi Zagloba ni zaostal z napitnicami ter ž njimi tako ganil maršala in navzoče, da ju je maršal sam pospremil skozi vrata, častniki pa za obzidje Jaroslava.

Ko sta ostala sama, zastopi Zagloba Skretuskemu pot, prirrži konja, prime se za bok ter reče:

"Nu kaj, Jan?"

"Priznavam," odvrne Skretuski, "ko bi tega ne videl z lastnimi očmi ter ne slišal z lastnimi ušesi, ne bi hotel verjeti, ko bi mi tudi sam angelj pravil vse to."

"A kaj sem ti govoril? Prepričan sem, da je Čarnecki hotel doseči s svojim pismom to, naj razdelita oblast med seboj. In ali več, kaj bi dosegel? Ako se v pismu, kakor sem uverjen, nahajajo zaklinjanja v ime domovine ter nekaki opomini o prvaštvu, pa bi bilo maršalu to grozno zasmrdelo in gotovo bi bil dejal: "Čarnecki si opravičen, da me uči, kako naj služim domovini!" in začel bi delovati na svojo roko. O jaz ju oba poznam!! . . . Na srečo pa je vzel Zagloba to zadevo v svoje roke in komaj je odprl usta, je že javil Ljubomirski, da noče le deliti z njim oblasti, marveč da se celo podvrže pod njegovo poveljstvo . . . . Nu, kaj? Ali zna Zagloba obdelovati magnate?"

"Pravim vam, da ne najdem dovolj besed, da izrazim ž njimi svoje začudenje."

"O jaz jih poznam! Treba je samo pokazati kateremu krono in košček hermelinovega plašča, potem pa božati ga po koži kakor psička in niti jeden izmed njih te ne vgrizne, marveč se pregane ter še sam nastavi hrbet . . . Noben maček se ne bo tako oblizoval, ko bi mu tudi pokazali polno kletko živih vrabcev. Celo najpoštenejšemu zlezejo vsled poželjivosti oči iz jamic in ako se najde ugodna prilika, se ne obotavljajo izdati domovino, kakor n. pr. vojvoda vilenski. O gospod, kako daleč sega človeška nečimurnost: Ko bi mi Bog dal toliko tisoč cekinov, kolikor je vstvaril kandidatov za to krono, pa bi se, Boga mi, jaz sam lahko vrinil med kandidate . . . Ako si kateri izmed njih misli, da se smatram za slabšega od njega, pa naj mu razpoči od lastnega napuha život. Zagloba je takisto dober, kakor Ljubomirski in razlika tiči samo v bogastvu . . . Tako je, Jan, tako . . . Ali si misliš, da sem mu zares poljubil roko? Le sebe sem poljubil v palec, njega pa sem se samo dotaknil z nosom . . . Gotovo ga še ni nihče, odkar je živ, tako vodil za nos. Raztopil sem ga tako za Čarneckega, kakor maslo v ponvi . . . Bog daj našemu kralju dolgo življenje, toda v slučaju volitve dam raje glas samemu sebi nego njemu. Rok Kovalski bi tudi glasoval za-me, a Volodijevski bi pozval na dvoboj vse moje ostale protivnike . . . Boga mi, takoj bi te napravil kraljevim hetmanom, Volodijevskega za hetmana litevskega mesto Sapiehe, a Redzijana pa zakladnikom . . . Poslednji bi nalagal samo židom davke. Toda vse to ni nič; glavno je to, da sem ujel Ljubomirskega na trnek, motvoz pa izročim Čarneckemu. Drevó je sedaj zdrobljeno na polena, to se razume, jamejo padati Švedom na glave. A kdo je učinil to? O kom drugem bi obširno pisali zgodovinarji, toda jaz nimam sreče . . . Dobro bo še to, ako se ne razsrdi Čarnecki na starca, da ni oddal pisma . . . Takšna je človeška hvaležnost . . . Ej, to ni moj prvi posel . . . Evo, drugi sede sedaj v starostvih, obloženi s slanino kakor prašiči, ti pa po davni navadi stresaj svoj trebuh na medlem konju. Tako je to, Jan!"

Zagloba bi se bil nemara še dolgo bahal s tem dogodkom pred Skretuskim, toda v kratkem sta dospel adomov in njun razgovor se je radi tega pretrgal.

Henrik Driesmans.

Pradobni človek.

Opis načina življenja, jezika in kulture predzgodovinskega človeka v Evropi in Aziji.

(Prosto prevel P. B.)

ŠESTO POGLAVJE.

Doba brona in železa.

(Nadaljevanje.)

Omenjeno je že bilo, da se je bron pričel širiti po srednji Evropi okrog leta 1500 pr. Kr. torej v času, ko so stari Egipčani že poznali železo. Nekaj stoletij pozneje je bron prodrl tudi v južno Evropo in sicer okrog tisoč let pr. Kr. Znani starinoslovec Wiedman je mnenja, da o stari Egipčani poznali železo že več stoletij pr. Kr. toda vsled njihovega velikega konservatizma niso hoteli izdelovati iz njega orodje. Omenjeno je že bilo, kako se je kamen ustavljal bronu in bakru in da so ljudje pričeli le polagoma vporabljati predmete izdelane iz brona in bakra. Ravno tako se je tudi sedaj bron upiral železu. Najlepši dokaz temu imamo, da so se nekateri latinski duhovni več stoletij potem že, ko je bilo orodje in orožje iz železa splošno v rabi in orodje iz brona samo še spomin na prejšnjo dobo, branili rabiti pri verskih obredih orodje ali predmete iz železa in rabili izključno le orodje iz brona. Iz tega lahko razvidimo, zakaj je ostal egiptovski narod toliko časa pri bronu ,ako pomislimo, kako konservativni so bili stari Egipčani.

Kot iznajditelje brona poznamo Sumero-Akadijce, prvotne prebivalce Mezopotamije. "Akad" se nazivlje namreč južno-vzhodni del Mezopotamije, dočim se severozapadni del imenuje v starih zapiskih Sumir. Šele v devetem stoletju pr. Kr. se omenja poleg ometjenih imen še "Mat-Kaldu" (dežela Kaldejcev) po katerih se je poznaje imenovala cela provinca. Stari Grki ali Heleni so imenovali Sumero-Akadijce Skithe in starorimski zgodovinar Justinij omenja, da je bila prejšnja Azija okrog 1500 let pod vlado Skithev, katere je podjarmil še le Ninus iz Asirije okrog leta 1200 pr. Kr. Nekako okrog leta tisoč pr. Kr. so pa postali Kaldejci tako mogočni, da so bili prvi narod v Mezopotamiji in njih glavno mesto Bab-ilu je postalo glavno mesto cele dežele. V grobiščih tega mesta so našli v rakvah iz gline poleg orodja iz brona, kamena in raznega kinča iz zlata tudi kose železa in svinca. Iz tega sklepajo, da je bil ta narod zopet prvi, ki je poznal železo, kakor je bron. To mesto je po sodbi raznih starinoslovcev bilo zgrajeno okrog tritisoč let pr. Kr.

V razvalinah mesta Ninive so našli v obliki raznega kinča iz železa, zapestnice in ovratnice. Narodi naseljeni v Mezopotamiji so pričeli kovati orodje iz železa veliko prej kot pa Egipčani. V razvalinah mesta Chorzabad je francoski starinoslovec V. Place našel v neki palači celo zalogo raznega železnega orodja, verige, lopate, kladiva, pluge itd. Skupna teža vsega tega orodja je znašala 160-000 kg. Ker so Asirci tako zgodaj pričeli kovati orožje iz železa in sploh kovin ,dočim drugi narodi niso imeli sploh nobenega pojma o kovinah, je lahko razumeti, zakaj so podjarmili sosednje narode, ki so poznali samo orožje iz kamena in kosti ter lesa. V devetem in enem stoletju pr. Kr. so Asirci izdelovali najboljše orožje in orodje iz kovin v prvi vrsti pa iz železa; bron so rabili največ v tem času za okrašenje železnih predmetov.

Narodi naseljeni v Asiriji so bili nekaki posredovalci med vzhodno azijsko in med južnozapadno evropsko kulturo in kakor tudi med Egiptom. Iz izkopin, katere so našli v Siriji in Palestini se lahko natančno določi, kako daleč je segal vpliv babilonske-asirske kulture na eni strani in egiptovske kulture na drugi strani. Med drugimi narodi so si pridobili največ zaslug Feničani, ki so bili v najstarejši človeški dobi prvi trgovci in ki so prepotovali vse tedanje znane kraje. Ti so širili kulturo med narodi, katere so obiskali. Ko so prišli v posest otoka Ciper, so takoj pričeli izrabljati tamošnje zaklade bakra, železa in srebra. Leta 1100 so zasedli sedanjo Španijo in tudi tukaj pričeli kopati železno bakreno in cinkovo rudo. Zgodovina tudi pripisuje ustanovitev mesta Cadix (Kadiks) Feničanom, ki je bila zelo važna trgovinska postaja med Anglijo in pokrajinami ob sredozemskem morju. Feničani so imeli sploh vso prekmorsko trgovino. Feničani so tudi seznanili narode na Skandinavskem polotoku z bronom, kjer se je potem ta industrija tako razvila. Sploh so bili Feničani v tej dobi najkulturnejši narod in je tudi izmed vseh drugih narodov najbolj napredoval. Na otoku Ciper so našli izkopine, ki dokazujejo da so Feničani poznali baker in bron in iz teh kovin izdelovali svoje orodje in orožje že pet do štiri tisoč let pr. Kr. in iz železa pa okrog tisoč let pr. Kr.

Staro-grški narodi so se naučili kovati orodje in orožje iz železa na otoku Cipru. Prvi staro-grški narodi ki so kovali razne predmete iz železa so bili Arkadijci, Ahajci in Lakonci. Stari Grki so tudi pričeli prvi izdelovati ščite iz železa s dvema ročajema in v taki velikosti, da so zakrili celo zgornje telo, dočim so drugi narodi izdelovali zelo majhne. Poleg ščitov so tudi izdelovali razne oklepe in čelade. — Grki so prišli prvič v dotiko s Fenečani v tej dobi, namreč v prehodni dobi ali dobi brona in železa, torej precej pozno in ko so drugi narodi že zdavnaj poznali bron, cink in baker in izdelovali iz teh kovin razne predmete. Kakor hitro so pa prišli v dotiko s Feničani in z zapadno azijsko kulturo, so pa hitro napredovali in črez nekaj stoletij so prekosili celo Egipčane. Kajti stari Grki so bili zelo dostopni vsakemu napredku in civilizaciji, kar se razvidi že iz Homerjevih pesmi.—

(Nadaljevanje.)

RAD BI IZVEDEL

kje se nahaja FRANK JANČAR, doma iz vasi Beanica pod Ljubljano, podomače Tomažev. Zadnje pismo sem prejel od njega iz Cimbarled, Nev., že pred sedmimi leti. Cenjene rojake prosim, ako je komu znano njegovo sedanje bivališče, da mi to naznani; ako bo pa sam čital ta oglas, naj se mi prijavi na moj naslov: Louis Habič, P. O. Box 12, Arma, Kans.

ŽELIM IZVEDETI

za svojega brata Jakob Primca, doma iz Iga, pri Ljubljani. Nahajal se je začetkom meseca julija t. l. v Barbertonu, Ohio, ter je od tam odpotoval neznano mi kam; od tega časa tudi nisem ničesar več slišal o njem. Da ga iščem, je glavni vzrok, ker odpotujem v staro domovino in mu imam kot bratu poročati veliko zelo važnih stvari, in sicer na njegovo lastno korist. Torej želim, da se mi nemudoma priglasi na moj naslov: John Primc, 436 First street, Barberton, Ohio.

Ponovite naročnino na "Prosveto."

ROJAKI SLOVENCI!

Ako ste namenjeni potovati v staro domovino, nam takoj pišite ter si zavarujte prostor na najboljših parnikih. Mi zastopamo vse največje parobrodne družbe.

NEW YORK — CHERBOURG — HAVRE.

14. Augusta ..... Adriatic
14. Augusta ..... New York
21. Augusta ..... St. Paul
4. Sep. ..... Philadelphia

NEW YORK — TRST — DUBROVNIK

14. Augusta ..... Argentina
14. Sep. ..... President Wilson
21. Sep. ..... Belvedere
28. Sep. ..... Columbia

Pišite po cenik za posamezne parnike.

Potnikom preskrbimo potne liste in vse drugo potrebno za potovanje.

Ako želite dobiti svojce iz starega kraja, nam pišite po pojasnila. Pošiljamo karte in izdelujemo vse potrebne listine.

Pišite nam za nadaljna pojasnila takoj, da si zagotovite dobro potovanje.

STRUKEL & HORAK,
European Trading & Export Co.,
88 — 9th Avenue, NEW YORK, N. Y.

MALI OGLASI

Classified Advertisements

NAZNANILO.

Ali želite imeti stalno delo? Mi potrebujemo za našo livarno več navadnih

DELAVCEV

in

POMOČNIKOV.

Dobra plača.

Oglasite se v naši delavski posredovalnici, kjer dobite nadaljna pojasnila.

LINK & BELT CO.,
329 West 39th St.,
Chicago, Ill.

POTREBUJEMO

DELAVCE pri

SAMSON TRACTOR CO., Janesville, Wis. — Odhod prijavljenih delavcev vsaki dan ob 12 uri po noči, katere spremlja delovodja. Plača je $5.50 do $6.00 na dan. Sprejmemo tudi učene rokodelce vseh strok: strojnike, mizarje, livarje, brusače itd. Družba daje tudi stanovanje in hrano. Pošiljamo delavce tudi vsak dan v Wisconsin in Michigan v šumo. Voznike in žagarje plačamo po $75 do $100 na mesec, hrano in stanovanje. Imamo različna druga dela: na farmah, v rudnikih itd. Pošiljamo vsak dan na zapad. Inozemci dobe prosto vožnjo.

Diamond Agency, 507 West Madison St., drugo nadstropje.
Telefon Main 5074.

POTREBUJEMO

DELAVCE ZA LIVARNO. Stalno delo. — Vprašajte pri:

LINK BELT CO.,

329 W. 39th St., Chicago, Ill.

LIVARJI (MODLARJI)!

The Indianapolis Plant of Link Belt kompanija je ravno dokončala s povečanjem svoje tovarne in vsled tega potrebuje tudi več livarjev.

Mi lahko damo delo izučenim železolivarjem in sprejmemo tudi delavce, da se uče livarskega posla.

To so primerno dobra dela in želimo jih oddati dobrim in stalnim delavcem, ki so pri volji delati vse leto pri nas za dobro plačo.—

Pridite osebno ali pa pišite na EMPLOYMENT OFFICE, West Washington St. in Belmont Ave.

LINK BELT COMPANY
Indianapolis, Ind.

Naročniki Pozor!

Znamenje (Julija 1-20) pomeni, da vam naročnina poteče na ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče ustavnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Vsled draginje papirja smo povišali naročnino, od 1. julija, t. l. naprej.

Naročnina za celo leto je $5.00 in za pol leta pa $2.50. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta $1.90 in za celo leto $3.80.

Za Evropo stane za pol leta $4.00, za vse leto pa $8.00.

Tednik stane za Evropo $1.70.

Naročnino lahko tudi sami pošljite na naslov:

UPRAVNIŠTVO 'PROSVETA',
2657 S. Lawndale Ave.,
Chicago, Ill.